

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym dr Karoliny Grudzińskiej z Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Recenzja napisana w związku z uchwałą 48/2023 z dnia 4.12.2023 podjętą przez Radę ds. stopni w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu o nadanie stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Dokumentacja złożona przez dr Karolinę Grudzińską:

- Autoreferat
- Wykaz osiągnięć artystycznych
- Dane wnioskodawcy
- Kopia dyplomu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora
- Cyfrowe kopie dokumentów

Sylwetka Habilitantki:

Pani Karolina Grudzińska jest absolwentką Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi, gdzie w 2004 roku z wynikiem wyróżniającym obroniła tytuł magistra w zakresie grafiki warsztatowej na kierunku Grafika. W 2018 roku uzyskała stopień Doktora Sztuki w dziedzinie sztuk plastycznych, w dyscyplinie artystycznej sztuki piękne, nadany uchwałą Rady Wydziału Grafiki i Malarstwa Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. → Zawodowo z macierzystą uczelnią związana jest od 2007 roku. Pierwsze wyzwania związane z dydaktyką artystyczną i projektową habilitantka podjęła na stanowisku asystentki stażystki a następnie asystentki w Katedrze Projektowania Graficznego na Wydziale Grafiki i Malarstwa. Od 2018 pracowała na stanowisku adiunkta w Katedrze Projektowania Graficznego na Wydziale Grafiki i Malarstwa a obecnie w Instytucie Projektowania Graficznego na Wydziale Sztuk Projektowych Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi.

→ W latach 2019–2020 pełniła funkcję Kierowniczkii Zakładu Propedeutyki Grafiki a od 2022 Prodziekany ds. Promocji Wydziału Sztuk Projektowych Akademii Sztuk Pięknych im. Władysława Strzemińskiego w Łodzi. Poza pracą dydaktyczną i projektową współpracowała także z drukarnią a zdobyta wiedza i umiejętności złożyły się na całokształt doświadczeń wspierających ją w działaniach projektowych i dydaktycznych cyt.: *twórcze, artystyczne podejście do plakatu funkcjonującego w obszarze kultury i rzemieślnicze, pragmatyczne wyniesione z pracy dla drukarni uczyniły ze mnie osobę przygotowaną do projektowania grafiki i przydatną dla procesu dydaktycznego Katedry Projektowania Graficznego ASP w Łodzi.*

→ Przystępując do oceny osiągnięć Pani Karoliny Grudzińskiej w pierwszych słowach odniosę się do części autoreferatu, w którym to swoją karierę opisuje jako pełną pomyślnych zbiegów okoliczności podróży a spotykane na swojej drodze osoby i odkrycia jako nadające jej ton i kierunek. Omawiając swoje doświadczenia w jakże poetycki sposób pisze o wpływie znajomości technologii druku, którego zrozumienie wspomina jako niezwykle dla niej ważne oraz znaczeniu idei, które cyt.: *do krwiobiegu wszczały się niepostrzeżenie (...) i którymi jak powietrzem oddychała wówczas łódzka Akademia.* Wyczuwalne jest mocne przywiązanie i wdzięczność

Akademii i profesorom, pod których kierunkiem rozwijała swoje umiejętności oraz z którymi miała okazję współpracować. Pani Karolina w swojej twórczości łączy aspekty sztuki wysokiej i użytkowej a dbałość o klarowność i prostotę układu kompozycyjnego rozwiązań, często opartych na siatce modułowej jest ich immanentną częścią. Jej credo to: synteza formy, geometria w relacji z funkcjonalną typografią, traktowanie litery jako środka wyrazu i ekspresji. Jak opisuje, ukształtowało ją zetknięcie z tzw. łódzką szkołą plakatu, w szczególności plakatami twórców lokalnych, związanych z Akademią Sztuk Pięknych: profesorem Bożysławem Balickim i profesorem Stanisławem Łabędzkiem.

→ Habilitantka daje się także poznać jako osoba aktywna w zakresie działalności popularyzatorskiej na rzecz środowiska akademickiego. Na przestrzeni lat była kuratorką wielu wystaw prac studentów i wykładowców, m.in. macierzystej uczelni, które nierzadko identyfikowała plakatami własnego autorstwa.

→ Doświadczenia zawodowe i silny związek z Akademią owocował zapotrzebowaniem na plakaty do wystaw i wydarzeń oraz funkcją kuratora wystaw w Galerii 101–121 w ASP w Łodzi. Poza plakatami, które zarówno w przedstawionym dorobku jak i działalności projektowej habilitantki są kluczowym elementem Pani Karolina projektowała także katalogi do wystaw: *Prime Time 2013 i 2014. Wystawa najlepszych dyplomów ASP w Łodzi, Konkurs im. Władysława Strzemińskiego 2014. Sztuki Piękne/Projekt* czy publikacje *Malarstwo i 2010 na tych samych sztalugach* dla Galerii Kopro.

→ Z przedstawionych informacji będących wykazem osiągnięć artystycznych i naukowych habilitantki po uzyskaniu doktoratu wynika, że systematycznie konfrontuje swoją pracę z osiągnięciami innych artystów, biorąc udział w licznych wystawach w kraju i zagranicą. Wśród tych, które znalazły się na liście wydarzeń, w których uczestniczyła po osiągnięciu stopnia doktora są m.in.: *The International Poster Exhibition of the Design Biennial of Peru* Museo Real Felipe, City of Callao, Peru; *26. Biennale Plakatu Polskiego w Katowicach*, Galeria Sztuki Współczesnej BWA, Katowice; *4th Shenzhen International Poster Festival – Międzynarodowa wystawa plakatu National Museum* – Shenzhen Guan Shanyue Art Museum, Shenzhen, Chiny czy *1st B.I International Poster Art Biennale* w Korei Południowej Galeria B.I, Korea Południowa.

→ Efektem wspomnianej aktywności są liczne osiągnięcia świadczące o uznaniu jej twórczości przez międzynarodowe gremia i środowiska artystyczne. Wśród nich – w 2020 Grand Prix w międzynarodowym konkursie plakatu *Unovis. XXI wiek* (Białoruś) za plakat *Univis +/-Unovis* –; zakwalifikowanie do Finału w kategorii Plakat na Peru Design Biennial, za plakat *Agnieszka Wasiak. Rytm Piękna* czy Finału międzynarodowego konkursu International Poster Art Biennale w Korei Południowej, za plakat *Agnieszka Wasiak. Rytm Piękna*.

→ Wspomniana aktywność i wkład w działanie Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi, uwzględniając liczne inicjatywy związane z popularyzacją i promocją dorobku studentów jak i wykładowców oraz działalność organizacyjną w tym pełnione funkcje, zostały wielokrotnie nagrodzone Nagrodą Rektora – za osiągnięcia artystyczne i aktywność organizacyjną, popularyzację dorobku artystycznego studentów, prace projektowe na rzecz Akademii.

→ Podsumowując ten fragment mojej opinii stwierdzam, że osiągnięcia dr Karoliny Grudzińskiej są znaczące, zarówno w zakresie działalności popularyzatorskiej, lecz przede wszystkim wzbudzają uznanie w obszarze osiągnięć artystyczno-wystawienniczych. Tym samym stwierdzam, że odpowiadają one wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie Wyższym i nauce.

Ocena osiągnięcia zgłoszonego jako dzieło habilitacyjne
Kolekcja 30 plakatów z lat 2018–2023.

Kolekcja to wybór prac zrealizowanych już po obronie pracy doktorskiej. Wszystkie plakaty zostały ujęte chronologicznie i poprzedzone krótkim opisem dotyczącym genezy powstania, założeń projektowych oraz informacji na temat tego gdzie zostały zaprezentowane (z uwzględnieniem wystaw i nagród). W skład zestawu wchodzi plakaty:

- *Konkurs im. Władysława Strzemińskiego 2018*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2018
- *Joanna Paljocha. Rzeczywistość zapamiętana*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2018
- *Hommage à John Coltrane*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2018
- *Podstawy Projektowania Graficznego*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2018
- *...z ziemi włoskiej do Polski*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2018
- *Daniel Cybula. Dom Usherów*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2018
- *Daniel Cybula. Dom Usherów. Malarstwo*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2019
- *Komunikat miejski*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2019
- *Karolina Grudzińska. Plakaty*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2019
- *Mirostaw Koprowski. Zapach granitu*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2019
- *Karolina Grudzińska. Plakaty*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2019
- *Jazz & freedom*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2019
- *Dni otwarte ASP w Łodzi*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2019
- *Rekrutacja ASP w Łodzi*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2019
- *Marek Pavellek. A.R.A. Auto recykling art*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2020
- *Jazz'n'roll*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2020
- *We are all one*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2020
- *Unovis+/Unovisdruk*, cyfrowy, 100×70 cm, 2020
- *Stop pollution*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2020
- *TXT experiment*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2021
- *LOVE*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2021
- *Master class vs young blood*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2021
- *Agnieszka Wasiak. Rytm piękna*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2021
- *Make jazz not war*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2022
- *Daniel Cybula. Od metafory do syntezy 2*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2022
- *Contact*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2022
- *Projekt & muzyka*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2023
- *Plakaty z Archiwum ASP w Łodzi*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2023
- *Kontinuum. Wystawa emerytowanych, nauczycieli akademickich ASP w Łodzi*.
druk cyfrowy, 100×70 cm, 2023
- *What is jazz?*, druk cyfrowy, 100×70 cm, 2023

Są to plakaty, które nie tworzą serii, ponieważ każdy z nich powstał w odpowiedzi na konkretne zapotrzebowanie, jako zgłoszenie na konkurs lub autorska forma wyrazu. W swoich działaniach projektowych habilitantka wykorzystuje doświadczenia z grafiki warsztatowej. Przestrzeń i forma plakatu stała się dla niej obszarem dalszych, eksperymentalnych kreacji, których wspólną zasadą była ekspresja i siła układu opartego na geometrii, siatce, rytmie, module i typografii. Pomimo zmiany technologii druku na formę cyfrową, umożliwiającą zdecydowanie większą swobodę dotyczącą parametrów projektu w tym gamy kolorystycznej autorka, jak sama dekla-

ruje, w dalszym ciągu korzysta z doświadczeń wynikających ze specyfiki technologii sitodruku i świadomie stosuje je w projektach realizowanych cyfrowo. W analizowanym zestawie plakatów zauważam różne strategie. Część projektów jak np. *TXT experiment*, *Love*, *Stop pollution*, *We re all one* skupia się plastycie warstwy wizualnej z użyciem litery, gdzie forma i funkcja przeplatają się tworząc interesujące, spójne kompozycje. Drugi typ projektów np. *Master class vs young blood* czy *Agnieszka Wasiak. Rytm piękna* to rozwiązania przestrzenne, wielowarstwowe zawierające dodatkowo warstwę informacyjną (tytuł, artysta, miejsce wydarzenia itp.) w zgrabny sposób zintegrowane z warstwą wizualną. Są także rozwiązania np. *Projekt&muzyka* czy *Daniel Cybula. Od metafory do syntezy 2*, gdzie w mojej ocenie część informacyjna walczy o widoczność (nie tylko czytelność) wprowadzając przez nadmiar użytych środków, kierunków i wartości wrażenie pewnego chaosu.

→ Podstawę warstwy wizualnej plakatów stanowią litery. W swoim opracowaniu habilitantka pisze, że interpretując litery otrzymuje działanie równocześnie destrukcyjne jak i budujące. Obniżając czytelność – wzmacnia działanie graficzne a to nie pozostaje bez wpływu na pojawiające się nowe znaczenia i kody. Litery w projektach Pani Karoliny są uporządkowane w kompozycje na zasadach każdej innej kompozycji graficznej/plastycznej. Pani Karolina przyznaje, że wielokrotnie sama projektowała litery używane w plakatach. Porządkującym jest dla nich użyta siatka i powielany moduł. Zastosowanie integruje je w zwarty obraz choć sama zasada, na podstawie której zostały skonstruowane, która również w krojach akcydensowych, w tym tych budowanych na siatce pozwala na konsekwentne projektowanie całego systemu tutaj jest drugorzędna dla efektu. Gdyby przyjrzeć się literom wyjętym z kontekstu projektu, zobaczyć je obok siebie, w pełnym kontraście bez dodatkowych efektów to pomimo widocznego na pierwszy rzut oka minimalizmu i spójności w niektórych projektach można zaobserwować zastosowanie różnych zasad konstrukcyjnych. To, co spina je w system to siatka i cechy wspólne dla zestawu natomiast nie zawsze są one konsekwentnie stosowane. Przykładem może być plakat *Contact*, w którym litery zakomponowane są w sposób który, silnie wiąże pojedyncze znaki z grafiką plakatu odwracając uwagę od ich budowy.

→ Ważnym, wyraźnie porządkującym zabiegiem w projektach autorki jest użycie wspomnianej już wcześniej siatki, oraz zasady, polegającej na powtarzalności decyzji (schematów), które to wprowadzają racjonalność i dyscyplinę. Minimalistyczna, zazwyczaj jednoelementowa typografia (majuskuła) gwarantuje mocny rytm z drugiej strony silne zabiegi optyczne, ingerencje polegające na cięciu znaków literowych, ustawianiu ich w kompozycje przestrzenne, wprowadzanie licznych zabiegów optycznych powodują, że pozornie minimalistyczne są wysoce dekoracyjne. Jak deklaruje autorka, silne działania optyczne są wyrazem jej przekonania, że w sztuce istotne są odczucia zmysłowe. Konsekwentnie buduje kompozycje plakatów typograficznych w oparciu o siatkę geometryczną, o powtarzalny moduł lub motyw, perspektywę i iluzję przestrzeni. Nawiązuje do twórczości Vima Crouwela, łączącej funkcjonalność z estetyką oraz minimalistyczne, geometryczne i eksperymentalne podejście do typografii, która przekazuje informacje równocześnie wywołując emocje.

→ W swoich inspiracjach Pani Karolina powołuje się także na twórczość poety Stephane’a Mallarmego czy kaligramy Apollinaire’a, które szukając innych metod komponowania niż tradycyjnie przyjęty skład linearny wnoszą zmianę percepcji tekstu. Typografia wizualna, poprzez eksperymenty wizualne doprowadziła do fundamentalnej zmiany w postrzeganiu tekstu. W przypadku realizacji Pani Karoliny treść nie jest linearną sekwencją słów, którą odbiera się stopniowo

w miarę czytania, lecz działa w jednym momencie, jak obraz wchodzący w interakcję z odbiorcą. Umożliwia bardziej ekspresywną prezentację treści, co może prowadzić do głębszych i bardziej złożonych reakcji emocjonalnych i intelektualnych u czytelnika, będąc równocześnie wyzwaniem dla tradycyjnych metod czytania i rozumienia tekstu.

→ Koncentrując się na formie litery, habilitantka sprawdza jak można ją modyfikować, co czyni ją czytelną, rozpoznawalną (konstrukcja? kontekst?) i jak bardzo możemy te parametry, zasady, ich podstawową funkcję sprawdzać a nawet podważać. Co otrzymujemy w zamian? *Form follows function* – kojarzone przede wszystkim z architekturą przełomu XIX i XX wieku mówi o tym, że funkcja jest nadrzędna dla formy, że jest pierwsza (choć oczywiście nie jedyna). Jeżeli rolą litery jest równocześnie z niesieniem komunikatu zabieganie o uwagę, to w myśl działań Pani Karoliny zależnie od kontekstu, typu projektu litera może być widoczna w projekcie, nie tylko czytelna. Może o wspomnianą uwagę zabiegać. *Przez lata zmieniały się nie tylko kierunki w praktykowaniu typografii, ale i samo myślenie o niej jako dziedzinie na pograniczu sztuki i rzemiosła. Problem jej funkcji i przeznaczenia stał się polem do dyskusji dla praktyków tej profesji, jak i jej teoretyków.*¹ Jedną z nich była Beatrice Warde, amerykańska krytyczka projektowania graficznego i autorka manifestu *Kryształowy kielich*, która w swojej rozbudowanej i wonnej metaforze pisze o tym, że niemal wszystkie cechy idealnego kielicha mają swoje analogie w typografii *Na stole stoją dwa kielichy. Jeden ze szczerego złota z kunsztownymi zdobieniami. Drugi z czystego kryształu, cienkiego jak bańka mydlana i tak jak ona przeźroczysty. Nalewasz i wypijasz; a ja na tej podstawie stwierdzić, czy jesteś koneserem wina. Jeżeli bowiem sam trunek nie dostarcza ci dość wrażeń, będziesz chciał mieć poczucie, że pijesz z naczynia wartego tysiące funtów; jeśli zaś należysz do ginącego gatunku miłośników tego napoju bogów, wybierzesz kryształ, gdyż on nie skrywa, lecz ujawnia piękno tego, co zawiera.*

→ Tekst, jak każde inne medium, również wymaga zaprojektowania. Decyzje nie mają podłoża wyłącznie estetycznego, nie przede wszystkim. W artykule *Dwa wymiary wizualności tekstu* Dominik Depcik pisze, że funkcjonalność często przesłania możliwości graficznego eksperymentowania z tekstem z obawy o utratę czytelności. Jego podstawową rolą jest przekazanie informacji a to może wpływać na przeoczenie, jakiemu ulega jego wizualność, która ma potencjał dodatkowej wartości, wpływu na odbiór samej treści. Forma wizualna tekstu może być kontekstem dla jego treści – może wzmacniać przekaz lub go zakłócać. Można zatem dyskutować na temat roli tekstu jako formy wizualnej, oraz analizować tekst w dwóch 'osiach refleksji' – jej nieczytelności i przezroczystości. *Nieczytelności, ponieważ poprzez ingerowanie w formę tekstu istnieje prawdopodobieństwo utraty możliwości przekazania jego treści, czyli podstawowej funkcji wszelkiego rodzaju tekstów. Problem przezroczystości tekstu traktuje natomiast o neutralności jego formy wizualnej – a tym samym jego zdolności wpływania na przekaz, jaki niesie – oraz o problemie, czy tekst fizycznie istnieje jako medium wizualne, czy też jest niewidoczny dla odbiorcy.*²

→ W pierwszych słowach tytułu *Reguła i intuicja* Hans Rudolf Bosshard pisze o powiązaniu reguł i intuicji oraz funkcjach, jakie one pełnią w projektowaniu z użyciem litery a sprzeczności w cytowanych fragmentach nie pozwalają czytelnikowi pozostać w strefie komfortu. Stanley Morison twierdzi, że typografia powinna mieć przede wszystkim wymiar praktyczny, a niejako mimochodem dopiero estetyczny (...) Max Bill tworzy koncepcje dzieł plastycznych, opierając się na myśleniu matematycznym, domaga się typografii bez zbędnych dodatków, piękno jako

1 *Dwa wymiary wizualności tekstu*, Dominika Depcik, *Humaniora*. Czasopismo Internetowe Nr 4 (32)/2020, s. 65–92

2 *Dwa wymiary wizualności tekstu*, Dominika Depcik, *Humaniora*. Czasopismo Internetowe Nr 4 (32)/2020, s. 65–92

pochoďna mu nie wystarczy, dlatego postuluje piękno jako funkcję, (...) dla Emila Rudera typografia ma jednoznacznie zdefiniowany cel, a jest nim przekazanie pisanego komunikatu (...) Laszlo Moholy-Nagy ogłasza dowolny użytek wszystkich kierunków wierszy [...], wszystkich typów i stopni pisma (...) a Paul Rand ostrzega, że bez poczucia estetyki komputery mogą tworzyć jedynie efekty bez substancji, formy bez istotnej treści i treści bez istotnej formy.

→ Zabiegi typograficzne zastosowane w plakatach Pani Karoliny komunikują zarówno treścią jak i formą a forma nie jest wówczas transparentna. Modyfikacje kształtu litery mogą zatem być zarówno destrukcyjne, jak i budujące. Z jednej strony, eksperymenty z modyfikacją kształtu litery mogą prowadzić do utraty czytelności i zrozumienia tekstu, co może być destrukcyjne dla jego funkcjonalności. Z drugiej strony, innowacyjne podejście do konstrukcji i czytelności liter może sprawdzając granice czytelności formy sprawdzać siłę polegającą na łączeniu reguły i eksperymentu (intuicji?). Z pewnością wymaga to sporej uważności i odpowiedzialności. W generalnym rozrachunku plakaty pani Karoliny są i eksperymentalne i rozważne. Wykorzystuje w nich cały arsenał środków wizualnych. Projektując polega na własnych decyzjach, nieskrępowana założeniami projektowymi czy wymagającym zleceniodawcą interpretuje w sposób autorski, balansując pomiędzy regułą czytelności i ekspresji wyrazu.

Uwagi

Całość przedłożonej do recenzji dokumentacji to 126 stronicowy katalog obejmujący wspomniane wyżej informacje, skatalogowane w 11 rozdziałach (w tym przypisy i bibliografia). Przesłana do recenzowania dokumentacja zawiera wszystkie wymagane elementy jednakże sposób, w jaki została przygotowana, uwzględniający decyzje projektowe, edytorskie, skład pozostawia mnie w pewnym niedosyć. W mojej ocenie sposób prezentacji dokumentacji – czytelny a równocześnie interesujący, jest ważny. Każde rozwiązanie projektowe powinno być dobrym, kompleksowym doświadczeniem dla odbiorcy, użytkownika.

Podsumowanie recenzji

Pani Karolina Grudzińska jest wykładowczynią Akademii Sztuk Pięknych w Łodzi. Jest osobą aktywnie zaangażowaną w działalność artystyczną, projektową oraz dydaktykę. Mocno związana z macierzystą jednostką i jej środowiskiem. Uczestniczy w procesach związanych z jej rozwojem oraz promocją działalności studentów i wykładowców. Jej osiągnięcia artystyczno-projektowe oraz zaangażowanie w prace organizacyjne na rzecz uczelni zostały wielokrotnie nagrodzone, co potwierdza skuteczność habilitantki w wymienionych obszarach. Z ciekawością zapoznałam się z przedłożoną dokumentacją, gratulując efektów życzę dalszych sukcesów zawodowych.

Konkluzja

Po przeanalizowaniu przedłożonej dokumentacji potwierdzającej osiągnięcia habilitantki oraz po zapoznaniu się z Autoreferatem przedstawiającym jej drogę zawodową jako nauczyciela akademickiego oraz artystki i projektantki stwierdzam, że działalność dydaktyczna, popularyzatorska, ale przede wszystkim projektowa stanowi znaczący wkład w dziedzinę sztuk wizualnych. Całość dokonań spełnia wymogi określone w art. 219 ust. 1 pkt 1, 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie Wyższym i nauce. Dlatego też w pełni popieram wniosek o nadanie dr Karolinie Grudzińskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.